

ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ „НЕОФИТ РИЛСКИ“ БЛАГОЕВГРАД

Благоевград 2700, ул. „Иван Михайлов“ № 66
Tel. + 359 /73/88 55 01, Fax: + 359 /73/ 88 55 16
E-mail: info@swu.bg, <http://www.swu.bg>

Годишен доклад за състоянието и развитието на научните изследвания в Югозападния университет „Неофит Рилски“

Визията на Югозападния университет “Неофит Рилски” – Благоевград предвижда превръщането му в международно разпознаваема престижна мрежова и динамична европейска научна, образователна и културна институция за висше образование, която предлага качествено образование и научни изследвания. В съответствие с визията за развитие на университета, акцентът е поставен върху стратегическото и ефективното развитие на науката и иновациите, създаване на нова и поддържане на съществуващата инфраструктура и повишаване конкурентоспособността на научния продукт.

Основните цели в областта на научните изследвания са:

- Подкрепа за научна инфраструктура и устойчиво развитие на научноизследователски центрове и лаборатории в рамките на университета;
- По-добра координация на процесите – образователен и изследователски, и включване на по-голям брой преподаватели и студенти в научно иновационните процеси;
- Повишаване на относителния дял на научната продуктивност;
- Създаване на система от стимули за кандидатстване и участие в национални и международни научноизследователски, художественотворчески и спортни проекти, прояви и инициативи, както и привличане на външно финансиране;
- Насърчаване публикационната активност на академичния състав, с приоритет в престижни научни издания с международна разпознаваемост;
- Създаване на механизми за обвързване на научната и проектната дейност със система за възнаграждения;
- Насърчаване развитието на студентите и докторантите чрез включването им в научноизследователската работа и проектната дейност.

В Приложение 1 по-долу са описани изпълняваните в университета национални и международни проекти. През 2022 година Финансирането на проектите по Наредбата за условията и реда за оценката, планирането, разпределението и разходването на средствата от държавния бюджет за финансиране на присъщата на държавните висши училища научна или художественотворческа дейност беше ориентирано към оборудване на зали, центрове и лаборатории със специализирана апаратура за извършване на качествени и конкурентоспособни изследвания. Изпълнението на част от проектите беше насочено към:

- оборудване на лабораторията за превод и интердисциплинарни изследвания към Филологическия факултет със специализирана техника за конферентен превод, наблюдение и изследване на неврофизиологичния статус на конферентните преводачи по време на процеса на превеждане, което доведе до провеждането на специализирани изследвания чрез Alive Pioneer Биофийдбек система и преводаческа кабина;
- доизграждане на лабораторията за изследване на въздуха и водата към Природо-математическия факултет, което дава възможност за по-разнообразни, по-съвременни и по-качествени изследвания. Специално внимание беше обърнато на повишаване на стандарта на научните изследвания на терен, с оборудване на подвижно /експедиционно/ изследователско работно място, което да позволи картиране на природната среда пълноценно и директно на терена;
- създаване и апробиране на комплексна логопедична и кинезитерапевтична методика за диагностика за лица с придобити неврологични заболявания, провеждане на изследвания при пациенти с такива заболявания;
- повишаване на научната видимост на преподавателския състав на международно ниво чрез съвременни подходи за усъвършенстване на публикационните стандарти в научните списания;
- модернизиране на клиничната подготовка на студентите от професионално направление "Здравни грижи" чрез създаване на безопасна обучителна среда и интегриране на симулационно базиран опит. Осигурена е технологична обучителна среда, в която студентите придобиват професионални компетентности и умения, както и разширяване на възможностите за извършване на научноизследователска дейност;
- направен е задълбочен анализ на поведението на студентите в системите за дистанционно електронно обучение.
- изграден е STEM център по природни науки, математика и информатика.
- проведе се научен форум „Национални филологически четения за студенти и докторанти“, който цели да повиши качеството на научните разработки, като се подобрят възможностите на младите учени и постдокторантите за изява на научни форуми, както и да се засили интересът на младите хора към реализация в сферата на образованието и науката.
- чрез финансирането на проекти за провеждане на културни мероприятия беше проведен затвърдилият се като водеща проява в национален мащаб „Национален студентски фестивал на изкуствата“, който провокира студентското творчество и дава възможност да се реализират на сцена иновативни идеи за съвременно изкуство.

В резултат от научноизследователската дейност през 2022 година в университета са произлезли 307 публикации в научни списания, представени в световни вторични литературни източници; 185 публикации, публикувани в издания в Scopus и Web of Science и 37 монографии.

1. Дейности, свързани с постигане на специфична цел 1. Осигуряване на висока квалификация и ефективно кариерно развитие на учените, основано на високо ниво на научните изследвания

В Югозападния университет е приет Правилник за атестиране на академичния състав, който определя реда и начина на атестиране на академичния състав в съответствие с действащото законодателство. Атестирането има за цел:

- повишаване качеството и ефективността на учебно-преподавателската, научноизследователската, художественотворческата, научно-организационната, спортно-състезателната и други дейности в Университета;
- оценка на постиженията, професионалните умения и приноса на атестираните в съответствие със заеманата от него научна длъжност;
- оценка на резултатите от направените препоръки при предшестващото атестиране, отнасящи се до повишаване на квалификацията, творческата и деловата активност на атестираните, до неговата преквалификация, участие в учебния и в научноизследователския процес;
- подобряване на подбора, квалификацията и професионалното израстване на кадрите;
- стимулиране развитието на членовете на академичния състав и освобождаване на тези, които изостават от своето научно развитие и нямат принос в изследванията и учебната дейност.

През 2022 година придобитите в университета ОНС „доктор“ са 52, обявени са 16 конкурса и са присъдени следните академични длъжности:

- главен асистент – 9;
- доцент – 6;
- професор – 1.

Една от основните цели в сферата на научноизследователската дейност е увеличаване на средствата за научни изследвания и иновации в университета и въвеждане на модел за финансиране, стимулиращ вътрешната конкуренция и развитието.

2. Дейности, свързани с постигане на специфична цел 2. Повишаване на жизнения стандарт и на социалния статус на учените и специалистите, заети в научноизследователска дейност, посредством осигуряване на адекватно и съобразено с постигнатите резултати заплащане, както и на добри условия на труд

В рамките на ЮЗУ „Неофит Рилски“ функционират повече от 30 научноизследователски структури (Приложение 2), оборудвани със специализирана апаратура за извършване на качествени и конкурентоспособни изследвания. Изградената научноизследователска инфраструктура дава възможност на преподавателите да извършват научноизследователска дейност на високо ниво.

В Югозападния университет са създадени вътрешни правила за стимулиране на научноизследователската дейност. През 2022 година преподавателите са получили награди за научни публикации в реферирани и индексирани издания на обща стойност: 182 275 лв.

3. Дейности, свързани с постигане на специфична цел 3. Повишаване на броя на учените до характерни за ЕС нива и балансираното им разпределение по възраст, пол, научни области и региони

Ръководството на Югозападния университет залага на привличането и задържането на млади кадри в университета. През 2022 година в университета се обучават 397 докторанти. Защитилите докторанти за годината са 52. От тях 5 са назначени като асистенти в университета.

Приет е План за равнопоставеност на половете, който има за цел да предложи концептуална визия и практически мерки за систематизиране, институционализиране и усъвършенстване на политиките за равенство между половете в ЮЗУ „Неофит Рилски“. Планът е изготвен, като са взети предвид най-важните документи на ООН, Европейския съюз и Република България, даващи основата на политиката за постигане на равенство между половете в световен мащаб, на европейско и национално ниво и преди всичко решенията на Европейската комисия, свързани с равенството между половете в Европейското изследователско пространство, сред които „Стратегия за равенство между половете 2020-2025“ на Европейската комисия и политическия доклад „Към визия за 2030 г. за бъдещето на университетите в Европа“, както и „Закон за равенството на жените и мъжете в Република България“ и „Национална стратегия за насърчаване на равенството между жените и мъжете 2021-2030 г. в Република България“.

4. Дейности, свързани с постигане на специфична цел 4. Развитие, поддържане и ефективно използване на модерна научна инфраструктура, балансирана по тематични области и региони, и осигуряване на необходим достъп до европейска и международна научна инфраструктура

Усилията на ръководството са насочени към подобряване състоянието на материалната база и оборудване на центровете и лабораториите с модерна апаратура, чиято цел е осъществяване на качествени научни изследвания.

Университетската библиотека е член на Секцията на научните библиотеки към Българската библиотечно-информационна асоциация (ББИА), асоцииран член на Българския информационен консорциум (БИК) и фондация Национална академична библиотечно-информационна система (НАБИС). Предоставя достъп до електронни бази данни и образователни ресурси, които съдържат пълнотекстови книги, статии от популярни и реферирани научни издания, материали от конференции, доклади по страни и индустрии, пазарни анализи и др. на различни езици. Част от базите, за които Югозападният университет има абонамент са: GALE - колекция от книги от осемнадесети век, достъпна за научни изследвания, C.E.E.O.L. - организира електронно 850 научни списания и над 100 000 статии, публикувани в престижни академични издателства, EbscoHost Academic Search - най-богатата пълнотекстова академична колекция, съдържаща над 11000 списания в пълен текст, като 6200 от тях са индексирани в Scopus и Web of Science, JSTOR - предоставя пълнотекстов достъп до водещи академични списания и глави от книги от различни дисциплини в областта на хуманитарните, социалните и точните науки, ScienceDirect - пълнотекстова база данни, която съдържа над 2000 списания от областите: Физически и инженерни науки; Науки за живота; Здравеопазване; Социални науки и хуманитаристика; Scopus - най-голямата база данни, съдържаща реферати, цитирания и качествени учебни ресурси; Web of Science - достъп до световната водеща научна литература в областта на

естествените, социалните науки, изкуство и хуманитаристика, както и подложените на информационен анализ доклади от научни форуми; CABI - най-пълната в тематично отношение и най-голяма в света база данни в областта на приложните науки за живота: селско стопанство, екология и науки за околната среда, ветеринарна медицина, обществено здравеопазване, приложна икономика, науки за храните и хранене, почвознание, и пр; Brillonline - колекциите обхващат над 175 000 библиотечни материала с книжни раздели, студии и статии от областта на хуманитаристиката, международното право и биологията; Оксфорд Академик - публикува повече от 200 списания от името на научни дружества по целия свят със свободен достъп.

5. Дейности, свързани с постигане на специфична цел 5. Устойчиво възстановяване на международните позиции на страната по количество и качество на международно видимата научна продукция

Академичното ръководство на Югозападния университет „Неофит Рилски“ винаги се е ръководило от разбирането, че университетът трябва да се развива и утвърждава като център на знанието с признат международен авторитет, силно изразен интернационален профил и реализация на академичния състав, студентите и докторантите и с изследователски резултати, съизмерими с постиженията на световната наука. Поради тази причина международното сътрудничество винаги е било сред най-важните приоритети в стратегиите за институционално развитие. През 2022 година Академичният съвет актуализира Стратегията за интернационализация на ЮЗУ „Неофит Рилски“ (Протокол № 19/26.01.2022). В резултат на изпълнението на политиката за интернационализация през последните години университетът увеличи значително своя международен опит и авторитет. Бяха организирани десетки форуми с широко международно участие, стотици преподаватели, студенти и докторанти пътуваха зад граница за преподаване, обучение, участие в международни научни, образователни и други авторитетни събития. Университетът стана привлекателно място за чуждестранни преподаватели, учени, студенти, както и докторанти от далечни страни като Китай, Южна Корея, Казахстан, Израел и др. Университетът увеличи в пъти студентската и преподавателската мобилност.

6. Дейности, свързани с постигане на специфична цел 6. Повишаване на количеството и качеството на научните изследвания, свързани с проблеми от регионално и национално значение

Мандатната програма на ректорското ръководство предвижда разработване на мерки за насърчаване публикационната активност на академичния състав с приоритет в престижни научни издания с международна разпознаваемост чрез усъвършенстване на вътрешните правила за разпределение на средствата за присъщата на университета научноизследователска, художественотворческа и спортна дейност. Идентифициране на научни направления със силен иновационен потенциал:

- нови и възобновяеми източници на енергия и енергоспестяващи технологии;
- нови технологии в креативните и рекреативните индустрии
- биотехнологии и здраве;
- информационни и компютърни технологии;
- екология и биоразнообразие;
- научни направления, които влияят върху качеството на живот и гарантират устойчиво развитие;

- културно-историческо наследство, национална идентичност и социална среда.

През последните години нарасна значително броят публикации на учените от университета в признати международни списания, индексирани в най-авторитетните световни бази – SCOPUS и Web of Science. През 2022 година Югозападният университет е на осмо място в класация на SCImago institution Ranking (SIR), оценяваща съвкупните постижения в научната дейност и тяхната визуализация в международен план по отношение на световните образователни институти и университети.

7. Дейности, свързани с постигане на специфична цел 7. Поощряване на приложните научни изследвания и фокусирането им върху приоритетните области на ИСИС

Югозападният университет е партньор по проект „Център за компетентност ХИТМОБИЛ - Технологии и системи за генериране, съхранение и потребление на чиста енергия“, по който в университета е изградена лаборатория по молекулярна биология към Научноизследователския център за Еко енергийни технологии.

Изследователският център за Еко енергийни технологии (ИЦЕЕТ) е член и на консорциума за научна инфраструктура „Съхранение на енергия и водородна енергетика (СЕВЕ)“. Инфраструктурата покрива изцяло приоритетите на Стратегия 2020 и осигурява условия за интегрирането на България в изпълнението на Европейския стратегически план за нисковъглеродни енергийни технологии (SET-Plan).

Изградена е STEM образователна среда в Природо-математическия факултет.

В катедра “Информатика” е разработен софтуерен продукт за организация на научната и публикационна дейност на академичния състав на ниво катедра и факултет.

ЮЗУ „Неофит Рилски“ участва в следните Национални научни програми:

- Културноисторическо наследство, национална памет и обществено развитие /КИННПОР/;
- Информационни и комуникационни технологии за единен цифров пазар в науката, образованието и сигурността /ИКТвНОС/;
- Нисковъглеродна енергия за транспорта и бита /ЕПЛЮС/;
- Развитие и утвърждаване на българистиката в чужбина (ННП Българистика) 2022-2025

Университетът участва и в четири проекта по процедура „Модернизация на висшите училища“ на ОП „Наука и образование за интелигентен растеж“:

- BG05M2OP001-2.016-0005 „Модернизация на Югозападен университет „Неофит Рилски“ – гр. Благоевград, Национален военен университет "Васил Левски" - гр. Велико Търново и Софийски университет "Св. Климент Охридски" - гр. София, в професионални направления 5.3 Комуникационна и компютърна техника, 4.4 Науки за земята и 3.7 Администрация и управление“;
- BG05M2OP001-2.016-0018 „МОДЕРН-А: МОДЕРНизация в партньорство чрез дигитализация на Академичната екосистема“;
- BG05M2OP001-2.016-0013 "Модернизация, дигитализация и интернационализация на обучението в Химикотехнологичен и Металургичен Университет";

- BG05M2OP001-2.016-019 „Иновативно образование в хуманитарни и социални науки чрез цифрова трансформация и модернизация на учебните програми във Великотърновски университет "Св. Св. Кирил и Методий", Софийски университет "Св. Климент Охридски", Югозападен университет "Неофит Рилски" и Техническият университет в Габрово в партньорство с чуждестранни университети от Гърция, Полша и Румъния”.

8. Дейности, свързани с постигане на специфична цел 8. Стимулиране на частните инвестиции в науката

Една от основните цели, заложили в Мандатната програма на ректорското ръководство е да се развие сътрудничество с институции на държавно, областно и общинско ниво, както и с представители на бизнеса с цел по-тясно обвързване на университета с нуждите на икономиката.

9. Дейности, свързани с постигане на специфична цел 9. Разширяване на участието на българската научна общност в европейското изследователско пространство и разширяване на международното научно сътрудничество, както и информация за изпълняване на двустранни спогодби, споразумения и др. двустранни документи (междуправителствени и/или междуинституционални)

Основна цел на международното сътрудничество е интегрирането на Югозападния университет в Европейското пространство за висше образование и Европейското научноизследователско пространство. Допълнителна цел е създаването на трайни партньорски взаимоотношения с висши училища и организации от страни извън Европа.

Преподавателският състав участва в редица международни форуми и конференции. Университетът има сключени институционални договори за сътрудничество с повече от 50 университета от различни страни, включително САЩ, Китай, Тайван, Мароко и др.

Спечелени са 5 международни проекта, финансирани по програма Еразъм +. Продължава изпълнението и на вече стартирали проекти, финансирани по различни програми (Приложение 1), включително Норвежкия финансов механизъм.

Югозападният университет е част от Европейската университетска мрежа Aurora Alliance - партньорство между европейски университети с интензивни научни изследвания, които използват високите си академични постижения за да стимулират обществените промени и да допринасят за постигането на целите за устойчиво развитие.

10. Дейности, свързани с постигане на специфична цел 10. Значително интензифициране на връзките на науката с образованието, бизнеса, държавните органи и обществото като цяло

Югозападният университет взаимодейства с училищата и детските градини в област Благоевград с цел засилване на връзките на науката с образованието и осигуряване на практическо обучение за студентите. Сключени са повече от 40 договори за сътрудничество с училища, детски градини, центрове за личностно развитие и спортни клубове от Благоевград и региона.

Университетът участва в Национална програма „Мотивирани учители“, чиято цел е подсигуриране на българското образование с високо мотивирани специалисти от различни

професионални области. Също така участва в изпълнението на проект „Подкрепа за успех“, финансиран по ОП НОИР.

Задълбочават се и връзките с бизнеса, като се сключват договори за сътрудничество с различни организации. Представители на бизнеса се включват в изготвянето на учебните програми, за да може образованието да отговори на нуждите на бизнеса и пазара на труда. Договори за сътрудничество са сключени и с държавни местни структури (Община Благоевград, Община Разлог, Община Петрич, Агенция по заетостта и др.).

11. Планове и насоки за бъдеща работа през 2023 г.

През 2023 година основната цел пред ръководството на университета продължава да бъде постигането на висок престиж и международна разпознаваемост на Югозападния университет „Неофит Рилски“. Стремешът на ръководството е, освен като образователна институция, университетът да се утвърди и като изследователски.

Усилията отново ще бъдат насочени към:

- инвестиране в специфична и уникална научна инфраструктура и професионално подготвени човешки ресурси;
- стимулиране на академичния състав за участие в национални и международни проекти, както и участието в научни специализации в чужбина;
- увеличаване на публикационната активност в списания с висок импакт фактор и импакт ранг;
- насърчаване развитието на студентите и докторантите чрез включването им в научноизследователската работа и проектната дейност;
- привличане и задържане на млади учени в университета;
- разширяване на сътрудничество с институции на държавно, областно и общинско ниво, както и с представители на бизнеса;
- усъвършенстване на издателската дейност на университета и насърчаване включването на университетските издания в световните системи за рефериране и индексирание;
- организиране и участие в авторитетни национални и международни научни, художествени и спортни прояви;
- поддържане и разширяване на мрежата от партньорства с национални и международни висши училища и организации;
- увеличаване на международната мобилност.

За поредна година в класацията на Scimago Institutions rankings Югозападният университет бележи устойчив ръст на фона на малкото български университети, включени в класацията. Само за година университетът се е придвижил напред с две позиции. В четири научни сфери Югозападният университет е на първо или второ място сред българските университети като в области като Литературознание, Психология, Бизнес и мениджмънт (Literary and literature and Literary theory, Psychology, Business, Management and Accounting) е на първо място в България.